

Bijlage 1 bij Raadsvoorstel Kaders bij participatie over actualisatie participatiebeleid

Inleiding

Dit stuk is een bijlage bij het raadsvoorstel 'Kaders bij participatie over actualisatie van participatiebeleid' (11608568).

We willen samen met de inwoners, de ambtelijke organisatie en de raad werken aan participatiebeleid en een participatieverordening.

Ook de raad heeft hierin een rol. Aan de hand van de '*Werkwijze gemeenteraad bij participatie*' (hierna: werkwijze) (2021.0001261) vragen we de raad een rol te kiezen in de participatie aanpak. In deze bijlage staan eerst de vragen, waarop antwoord van de raad nodig is om de rol van de raad in participatie over de actualisatie van participatiebeleid te bepalen. Vervolgens zijn de drie mogelijke rollen van de raad in scenario's beschreven. Deze zijn afhankelijk van de beantwoording van de vragen. We vragen de raad een van de drie scenario's te kiezen.

Welke kaders geeft u mee voor het participatieproces over actualisatie van het participatiebeleid en welke rol neemt u daarbij zelf in?

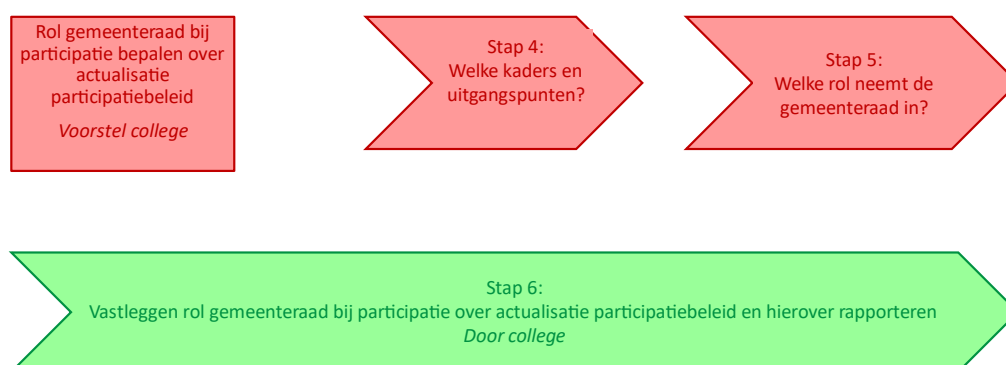
Leeswijzer

Hieronder beschrijven we eerst hoe de werkwijze werkt. Vervolgens vindt u de vier te beantwoorden vragen en beschrijven we de drie scenario's waaruit de raad kan kiezen.

Werkwijze gemeenteraad bij participatie

De werkwijze is het instrument waarmee u bepaalt welke rol de raad inneemt in de participatie. De raad bepaalt met dit instrument de kaders voor participatie en de eigen rol. Dat gebeurt vooraf. De werkwijze zorgt ervoor dat participatie een vast en herkenbaar onderdeel kan zijn van besluitvorming. De werkwijze sluit aan op eerdere verkenningen van de raad, naar hoe invloed te geven aan inwoners, ondernemers en organisaties bij gemeentelijke planvorming en uitvoering. Eerder is deze werkwijze benut om kaders aan participatie te stellen bij de kanaalstrategie (27-12-2022) en bij wind op land (13-7-2023). Nu past de raad hem toe om kaders te stellen bij participatie over de actualisatie van het participatiebeleid. De werkwijze bestaat uit zes stappen. De eerste drie stappen gaan over de selectie van onderwerpen of projecten. Dat is al gebeurd. Stappen vier tot en met zes komen aan de orde om daadwerkelijk kaders te stellen. Daarom worden deze stappen hieronder nader toegelicht.

Schema Werkwijze gemeenteraad bij actualisatie participatiebeleid

Figuur 11 schema werkwijze gemeenteraad bij participatie over actualisatie participatiebeleid

Bij **stap 4** van de werkwijze beantwoordt u vier vragen voor de actualisatie van participatiebeleid:

1. Wat willen we ophalen?
2. Wie willen we betrekken?
3. Wie is er verantwoordelijk voor het proces?
4. Wat doen we met de opbrengst?

Toelichting op de vragen:

1. Wat willen we ophalen?

Dit is de vraag naar waarom we participeren. Er zijn meerdere doelen mogelijk, onder meer

- Luisteren en samenwerken met doelgroepen (compromissen sluiten)
- Gedragen en effectief beleid maken door zoveel mogelijk belangen te kennen en af te wegen?
- Inzicht in wensen en ervaringen;
- Deskundigheid gebruiken door beschikbare relevante kennis en ervaring op het onderwerp te benutten;
- Betrokkenheid en eigenaarschap ophalen;

2. Wie willen we betrekken?

Hier gaat het om de doelgroep die moet worden betrokken. De vraag is dan wie er belanghebbende is bij de participatie. Bij participatiebeleid zijn in de beleving van het college alle inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) organisaties belanghebbenden. U kunt overwegen om daarin te beperken:

- Geografisch afbakenen
- Inhoudelijk deskundigen
- Stemgerechtigden
- Inwoners onder de 18
- Behalve inwoners ook ondernemers betrekken
- Georganiseerde (belangen)groepen

Daarnaast hebben we in Haarlemmermeer een aantal participatiepartners¹. Wij stellen voor deze in elk geval bij de actualisatie van participatiebeleid te betrekken.

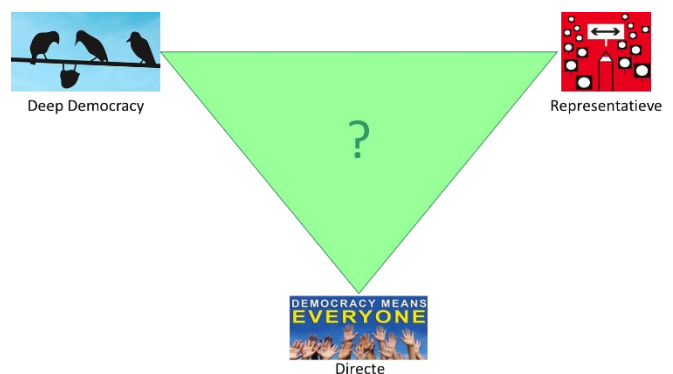
3. Wie is er verantwoordelijk voor het proces?

Daarbij gaat het erom wie het doel van het onderwerp wil of moet realiseren. Voor actualisatie van participatiebeleid staat de gemeente aan de lat. Het gaat immers om een ambitie in het coalitie-akkoord én om een wettelijk opgelegde taak.

4. Wat doen we met de opbrengst?

De vraag hier is hoeveel invloed de uitkomst van de participatie heeft op de besluitvorming over het onderwerp, actualisatie van participatiebeleid.

- Inzicht in belangen en wensen is input voor eigen oordeelsvorming door het gemeentebestuur (klassiek representatief democratiemodel: Participeren om optimaal inzicht te krijgen in belangen, wensen, kennis, etc.)
- Meerderheidsvoorkeur bij het participatieproces bepaalt het besluit van de raad (directe democratie: Participeren om de kring van besluitvormers te optimaliseren. Belangenafweging en besluitvorming binnen de kaders die zijn gesteld door de overheid.)
- De gemeente moet aantoonbaar rekening houden met de ingebrachte belangen en wensen (diep-democracy-achtig: besluitvormers toetsen of rekening is gehouden met andere belangen. Participeren om duidelijk te krijgen met welke belangen rekening moet worden gehouden)

¹ Evaluatie Plan van Aanpak Participatie (2017.0063632), waarin specifieke groepen zijn genoemd, die we betrekken bij ontwikkeling van gemeentelijk beleid en uitvoering: Dorps- en wijkraden, Participatieraad, Jongeren (onder meer via jongerengemeenteraad en jongerenpanel) en ondernemers (via HOP en ZP-net)

- Kennis en ervaring benutten om het onderwerp van participatie te verbeteren

Stap 5 is het bepalen van de rol van de raad in de participatie.

Meerdere rollen zijn mogelijk:

- **Aanjager:** de raad vindt het belangrijk dat er wordt geparticipeerd, maar stelt geen specifieke eisen aan de participatie. De raad hecht daardoor belang aan participatie, maar wekt weinig verwachtingen bij de deelnemers van het participatieproces. De raad controleert alleen of participanten zijn betrokken. In deze rol is er weinig sturing op hoe en waarover precies de omgeving kan participeren. Het raadslid houdt zo veel mogelijk ruimte voor politieke besluitvorming omdat er vooraf geen nadere eisen aan de participatie zijn gesteld.
- **Kaderstellend/controlerend:** de raad stuurt op het participatieproces en geeft daarvoor kaders mee aan het college. De raad ziet toe op een zorgvuldig participatieproces, wat inhoudt dat hij controleert of participanten tijdig zijn betrokken. De raad geeft aan op welke momenten hij betrokken wil worden. Er is geen controle op de wenselijkheid van de inhoudelijke uitkomst van het participatieproces. Of het participatieproces zorgvuldig is verlopen kan de raad zwaar laten meewegen bij het vaststellen van de actualisatie van het participatiebeleid.
- **Regierol:** de raad heeft de regie op het participatieproces en geeft zowel inhoudelijke als procesmatige kaders mee aan het college. Onderdeel hiervan is dat de omgeving een grote mate van invloed krijgt in het participatieproces. De raad kan zelfs besluiten, bij voorbaat de uitkomst van de participatie over te nemen, onder vooraf bepaalde voorwaarden. Hiermee worden grote verwachtingen richting de deelnemers van het participatieproces gewekt. Dit vermindert mogelijk de eigen stem van de raad in het proces. Tegelijkertijd maakt deze inzet van de raad de actualisatie van het participatiebeleid een proces waarin gemeente en inwoners samen optrekken.

Op basis van de antwoorden die de raad geeft op bovenstaande vragen uit de stappen 4 en 5 uit de werkwijze, kiest de raad vervolgens voor een van de volgende scenario's.

Mogelijke scenario's voor rol van de raad

Op basis van de verschillende mogelijke antwoorden op de vragen uit stap 4, zien we de volgende scenario's voor actualisatie van het participatiebeleid:

A De raad stelt zich terughoudend op (aanjager)

De raad laat participatie over aan het college en laat het college de vier vragen hierboven beantwoorden. De raad controleert bij besluitvorming over de actualisatie van participatiebeleid of er voldoende is geparticipeerd. Tijdens participatiemomenten kan de raad deelnemen en opkomen voor de belangen van de achterban of als toeschouwer aanwezig zijn om te controleren of er wordt geparticipeerd. De raad laat hiermee zien dat hij belang hecht aan participatie. In het raadsvoorstel over actualisatie van het participatiebeleid wil de raad terugzien wat er is gebeurd met de uitkomst van de participatie. De raad controleert alleen óf er is geparticipeerd en houdt de besluitvorming bij zichzelf. Participatie wordt benut om optimaal inzicht in belangen en wensen te krijgen. De raad is eindverantwoordelijk voor het participatieproces maar legt de uitvoering helemaal in handen van het college.

B De raad stuurt de participatie aan (kaderstellend/controlerend)

De raad vraagt het college om een participatieproces te organiseren en uit te voeren, waarin hij betrokken wordt op van te voren benoemde momenten. De raad kan als kader meegeven welk doel de participatie moet hebben en welke doelgroepen betrokken moeten worden. De raad oordeelt of het participatieproces zorgvuldig is verlopen. Daardoor kan de opbrengst van de participatie een belangrijke wegingsfactor zijn bij de actualisatie van het participatiebeleid. Het college moet laten zien hoe het participatieproces is verlopen en wat er is gedaan met de opbrengst van participatie. Pas dan kan de raad het geactualiseerde participatiebeleid vaststellen. De inhoud van de opbrengst wordt niet beoordeeld. Het is van belang dat er in het voorstel voor actualisatie van het participatiebeleid duidelijk is, wat er is gedaan met de opbrengst. De raad is eindverantwoordelijk voor het participatieproces en werkt daarin nauw samen met het college.

C De raad regisseert de participatie en volgt de uitkomst (regie)

De raad bepaalt vooraf het doel, de doelgroepen en de mate van invloed van de participanten in het participatieproces. Ook besluit de raad bij een eensgezinde inbreng vanuit de participanten dat hij de suggesties voor de actualisatie van het participatiebeleid overneemt. Als de inbreng niet eensgezind is, besluit de raad zelf

hoe de opbrengst te verwerken in het geactualiseerde participatiebeleid. Daarmee geeft de raad vooraf ruime invloed aan de participanten. De raad neemt nadrukkelijk de eindverantwoordelijkheid voor het participatieproces.

Samenvatting scenario's

Rol raad	Terughoudend / aanjager	Aansturend / kaderstellen of controlerend	Regisserend / regie voeren
Doel van participatie bepalen	Nee	Ja	Ja
Doelgroep bepalen	Nee	Ja	Ja
Deelnemen aan participatieproces	Kan; <ul style="list-style-type: none"> als belangenvertegenwoordiger of procescontroleur 	Ja; <ul style="list-style-type: none"> als procescontroleur aanspreekpunt voor participanten 	Ja; <ul style="list-style-type: none"> Als procescontroleur Aanspreekpunt Leider van het participatieproces
Invloed van de uitkomst van participatie	Zichtbaar maken of er invloed is op het voorstel voor actualisatie participatiebeleid	Verantwoorden welke invloed de opbrengst heeft op de actualisatie participatiebeleid	Bepalend voor het voorstel, mits binnen de kaders en eensgezinde opbrengst

In **stap 6** leggen wij de keuze uit de verschillende scenario's vast in een (volgend) raadsvoorstel voor het plan van aanpak voor de actualisatie voor participatiebeleid.

Schematische weergave van de antwoorden op vragen en drie mogelijke rollen:

